

Зденка Д. Валент Белић^[1]

Покрајински секретаријат за образовање, прописе,
управу и националне мањине – националне заједнице
Нови Сад (Србија)

УДК 821.162.4.09
821.163.41.09
930.85(497.11:437.6)
Прегледни научни рад
Примљен: 19.1.2026.
Прихваћен: 31.3.2026.
doi: 10.5937/napredak7-64196

Савремени српско-словачки књижевни дијалог

Сажетак: Српско-словачке књижевне везе трајан су мост између два словенска народа. Њихови корени сежу у 19. век и инспирисане су националним препородом и заједничком борбом за националну независност. Књижевни преводи су важан аспект културних веза, а интензивна преводилачка активност омогућава блиско познавање и културни дијалог. Улога преводилаца важна је за очување ове блискости. У последње време број преведених дела расте што смо утврдили детаљним прегледањем база података Узајамног каталога Народне библиотеке Србије и Библиотеке Матице српске и Словачке народне библиотеке. Захваљујући великом броју преводилаца и издавача српско-словачки књижевни дијалог се последњих деценија интензивирао.

Кључне речи: српско-словачке везе, књижевни превод, преводиоци, словачка књижевност, српска књижевност

Српско-словачке књижевне везе један су од најтрајнијих и најплоднијих мостова између два словенска народа, с коренима дубоко усађеним у 19. век и континуитетом који траје до данас. Ове везе нису само културне већ су и друштвено-политичке, проистекле из националног препорода, панславистичких идеала и касније билатералне (културне, привредне и политичке) сарадње.

Посебан значај у неговању односа међу народима имају књижевни преводи, који су

кроз векове омогућавали размену културних вредности – од романтизма до савремене неомодернистичке и постмодернистичке прозе узајамно превођење водећих књижевних дела омогућава дијалог ова два народа. „Превोђење је сложен текстотворни процес. У њему долази до конфронтације два културна система и на комуникацијској и на текстотворној равни [...]. Из конфронтације, до које је дошло, произилази и мешање културних елемената“ (Роровић, 1975: 186–187).

[1] zdenkavb@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-8706-5495>

Иако је број превода у току два века (следеће године биће тачно 200 година од првог превода словачког књижевног текста на српски језик) – од половине 19. века све до данас – варирао у зависности од друштвено-политичких прилика, али и од појаве водећих личности – преводиоца, који представљају најпоузданији мост билатералне сарадње – на овој релацији постоји перманентна културна размена. Види се то, између осталог, и на основу посебне публикације *Речник њреводиоца са библиографијом њревода са македонској, српској, хрватској и словеначкој*, чији је основни циљ да идентификује и пронађе све преводиоце који су радили на овој релацији и коју је саставио Јан Јанкович, те за чијим наставком након две деценије постоји потреба (Јанковић, 2005).

Историја обостраног српско-словачког превођења започиње у првој половини 19. века, у време класицизма и романтизма. О томе је писало више аутора: Андреј Врбацки (Vrbacký, 1968), Јан Кмећ (Кмећ, 1987), Јозеф Валихора (Valihora, 2001), Михал Бабјак (Babiak, 2017), Михал Харпањ (Harpaň, 2022), Адам Светлик (Svetlík, 2023) и др. Кодификација језика, али и јачање политичких веза ова два народа повезани су са националним препородом и идејом словенске узајамности чији су зачетници Јан Колар (1793–1852) и Павел Јозеф Шафарик (1795–1861). Први књижевни превод између ова два језика био је са словачког на српски. У питању су четири сонета из *Кћи Славје* Јана Колара, објављени 1827. у *Летњојису Мајишце српске*, које је превео Георгије Магарашевић (1793–1830), први уредник *Летњојиса*. Први превод у обрнутом смеру била је песма „Ода“ Лукијана Мушицког

(1777–1837), објављена 1837. године у часопису *Хронка* [издавач Карол Кузману (1806–1866), коју је превео Михал Милослав Хоџа (1811–1870)].

У то време доминирали су краћи текстови – ауторска и епска народна поезија – који су махом објављивани у кључним часописима попут *Летњојиса Мајишце српске*, *Данице* и других листова. Карактеристика превода тог времена било је намерно задржавање облика што ближих изворнику, што је подстицано панславизмом и значајно доприносило осликовању локалног колорита. Захваљујући томе у словачки језик ушли су изрази попут гусле, гуслар, хајдук, паша, ага и сл. Први прозни превод на српски језик била је „Сербијанка“ Јана Калинчака (1822–1871), објављена 1848. у *Летњојису*, у преводу Симеона Филиповића. Крајем 19. века, с доласком реализма, у књижевности доминира проза, што се природно одразило и на преводе. Превођене су приче Светозара Хурбана Вајанског, Мартина Кукучина, Јозефа Грегора Тајовског и др., а преводиоци су махом били Словаци са Доње земље, попут Алберта Марћиша (1855–1918), Јозефа Холбека (1883–1956), али и Срби који су живели у словачкој средини, као што је Јован Вучерић (1874–1935) из Кисача који је превео романе *Летње сенке* и *Сува љрана* Светозара Хурбана Вајанског. Са српског језика на словачки језик било је много више превода захваљујући, пре свега, продуктивном преводиоцу Владимиру Мичатеку (1871–1922), који је превео више од седамдесет јужнословенских аутора. Претежно је преводио дела српских (ређе хрватских) писаца реализма (Љубомир Ненадовић, Стеван Сремац, Јанко Веселиновић, Милан Милићевић, Јосип Еуген Томић и др.).

Након 1918. и распада Аустроугарске, тенденција већег броја превода у корист превода српске књижевности на словачки језик постала је још изразитија. Андреј Врбацки, Јурај Мучаји, Јан Чајак Млађи и многи други преводиоци из Војводине превели су у овом периоду стотине књижевних текстова савремених српских и југословенских писаца. Објављивали су их у тадашњој словачкој штампи у Чехословачкој (*Народне новине, Словачки њоїледи, Живена* итд.), али и у словачким новинама и часописима из Војводине (*Народно јединство, Народни календар и Наш живої*).

Српски преводи словачке прозе били су нешто ређи, али су настале антологије попут *Савремене словачке њриїовейке* (1937) и *Анїолоїїје савремених њриїоведача Зайадних Словена* Јарослава Малог (1938) у којој су као преводиоци учествовали Ђорђе Живановић и Ленард Леополд.

За време Другог светског рата и неколико година након тога, а посебно након Резолуције Информбироа којом су прекинути односи између Чехословачке и Југославије, а тиме и сви контакти између словачке и српске књижевности, престало је накратко и обострано словачко-српско превођење књижевних текстова (Svetlík, 2023, str. 33).

Крајем педесетих и шездесетих година српско-словачке књижевне везе поновно су оживеле. Превођена су капитална дела српских писаца попут Бранка Ћопића (преводиоци Данијел Дудок, Милина Бартокова, Бранислав Хома), Меше Селимовића (Франтишек Липка). Такође, на српски језик превођени су словачки аутори, на пример Алфонс Беднар (Олга

Биненфелд), Јарослава Блашкова (Бисерка Рајчић), Доминик Татарка (Петар Вујичић), Ладислав Мњачко (Милан Чолић), Рудо Мориц (Мирјана Цијан, Оља Шафарик), Хана Зеленова (Петар Андрић), Клара Јарункова (Јасна Новак), али и приређивани избори поезије *Савремена словачка њоезија* (приредила и превела Бисерка Рајчић), *Браїїславско њролеће: 10 браїїславских њесника њоворе вам о њубави* (Јан Беран) и *Преїлед чешке и словачке књижевности* (Крешимир Георгијевић).

Седамдесетих и осамдесетих година долази до процвата билингвалног стваралаштва војвођанских Словака (Паљо Бохуш, Вјера Бенкова, Вићазослав Хроњец, Мирослав Демак и др.) што додатно јача ове културне и књижевне везе. Тих година се такође много преводило: Људо Ондрејов (прев. Јурај Тушјак), Марија Јанчова (Бисерка Рајчић), Рудо Мориц (Јан Беран), Клара Јарункова (Јасна Новак), Владимир Рејсел (Бисерка Рајчић), Винцент Шикула (Гено Сеначић), али и у обрнутом правцу, и то нобеловац Иво Андрић (Томаш Штрба, Иван Минарик, Бранислав Хома, Јармила Самцова, Андреј Врбацки, Михал Филип, Франтшек Липка), Милорад Павић (Јармила Самцова), који је касније био знатно више превођен, и Милош Црњански (Михал Надубински, Људмила Хитилкова, Петер Цибула, Франтишек Липка). Из овог периода је интересна компаративна студија Живана Милисава *Корени срїске и словачке комедиїографије* у којој упоређује драме Стерије и Халупке.

У последњих двадесет година узајамно књижевно превођење између ова два језика доживљава кулминацију. Колико год било непопуларно писати о сопственом раду, у овом

тексту, зарад објективности сагледавања теме рада морам навести и сопствене преводе (Зденка Валент Белић). До сада је изашло више од седамдесет превода књига, махом прозе књижевних класика: Владимир Бала (*Велика љубав*), Етела Фаркашова (*Сценарио, Дојодило се, Сјасаване свейа њо Г, Часови лейнења*), Моника Компањикова (*Бела местиа*), Павол Ранков (*Дојодило се њрвој сейштембра*), Рудолф Слобода (*Разум*), Душан Митана (*Крај ијре, Пајпаионија*), Душан Душек (*Озебле руке*), Винцент Шидула (*Орнамент*), Антон Балаж (*Дојор њосрнуних жена, Само једно њролеће*), Душан Шимко (*Губио, Јајански диван, Мермер и њраниј, Маратјон Хуана Забале*), Павол Добшински (*Злајна књига словачких бајки, Чаробни млинчић*), Беата Балогова (*Корнелије*), Ивана Добракова (*Мајке и камионџије*), Барбора Хринова (*Једно-рози*), Никол Хохолцера (*Ова соба се не може њојесити*), Мирослава Куњкова (*Хошел Балкан*), Уршуља Коваљикова (*Чиста звер*), Катарина Куцбелова (*Бесјлавље*), Станислав Ракус (*Ненајисани роман*), Алена Сабухова (*Шайјачице*), Арпад Шолтес (*Свиња*), Јозеф Штефаник (*Један човек два језика*), Светлана Жухова (*Слике из*

живојиа М.), Михал Хворецки (*Дунав у Америци*), Густав Мурун (*Поврајак у Будућности*), Јан Хрушовски (*Случај официра Зеборна*), Јурај Шебеста (*Трежњење*) и др. У значајније преводе спада и антологија савремене словачке женске прозе *Минервино њеро* у коју су уврштене: Вјера Бенкова, Етела Фаркашова, Хелена Дворжа-

кова, Злата Матлакова, Ирена Брежна, Марија Баторова, Јана Боднарова, Рут Лихнерова, Тамара Архлебова, Ева Малити-Фрањова, Зузана Куглорова, Данијела Капитањова, Јана Јурањова, Јана Јудиниова, Катарина Гилорова, Зузана Мојжишова, Љубица Субалиова, Вероника Шидулова, Уршула Ковалик, Беата Балогова, Ева Борушовичова (Максим Е. Маткин), Ванда Розенбергова, Јана Бењова, Рената Бојничанова, Светлана Жухова, Марија Модровић, Маријана Солчанска-Ченгел, Моника

За интензивирање превода са словачког језика на српски језик веома важан догађај било је оснивање Комисије СЛОЛИА 1996. године. У питању је систем финансијске подршке, који делује у оквиру Словачког књижевног центра у Братислави и којим се финансирају преводи словачке књижевности на стране језике. Од тада је у оквиру ових грантова објављено скоро хиљаду наслова на 33 језика, од чега стотинак на српски (проза, поезија, драма, књижевност за децу). Министарство културе Републике Србије такође подржава преводе са српског на словачки, и то углавном у другој деценији 21. века.

Компањикова, Адријана Бојсова, Јана Миценкова, Александра Салмела, Ивана Добракова, Барбора Хринова, Михаела Росова, Тамара Шимончикова-Херибанова, Алена Сабухова, Доминика Моравчикова и Никол Хохолцера.

Михал Харпањ спада међу најпродуктивније преводиоце словачке прозе на српски језик.

Предео је: [Павел Виликовски (*Сурови машиновођа, Коњ на сирају, слейац у праду, Леймичан снећ, Ишчезла сирај*), Прва и последња љубав, Чаробни љајај и преосијали кич, Последњи коњ Помјеја), Душан Кужел (*Ламја*), Марек Вадас (*Озлолашена четврћ, Исцелићел*), Бала (*У име оца*), Ивана Гибова (*Бака*), Станислав Ракус (*Сажалљивосћ*), Соња Урикова (*Разлој за срећу*), Душан Митана (*Ноћне весћи, Моје родно јробље*), Душан Шимко (*Есћерхазивев лакеј*), Иван Хућец (*Предања и мићови сирајих Словена*) и др.], а пре свега треба истаћи антологију *Црна боја радосћи* у коју је уврстио 22 прозна писца (Јарослава Блажкова, Душан Митана, Павел Виликовски, Винцент Шикуча, Рудолф Слобода, Станислав Ракус, Душан Душек, Петер Пишћанек, Петер Јарош, Душан Тарагел, Јан Јоханидес, Алта Вашова, Ладислав Балек, Јана Јураћова, Павел Хруз, Милан Зелинка, Иван Хабај, Мартин Бутора, Јозеф Пушћаш, Милка Зимкова, Андреј Ферко и Игор Отченаш).

Када је реч о преводима Михала Харпања важно је поменути теоријске радове из области науке о књижевности Петра Зајаца (*Пулсирање књижевносћи*), Франтишека Мику (*Дело, комуникација, кулћура, јролејомена за семиоћику бића*), Петра Михаловича (*Расћрава о весћерну*) и пре свега антологијски избор *Модели и дискурси науке о књижевносћи: избор из новије словачке науке о књижевносћи* коју је објавио Службени гласник.

Прозу такође преводи Мартин Пребућила, до сада је објавио преводе прозних дела Иване Добраковове (*Токсо*), Рут Лихнерове (*Гозба*), Катарине Миколашове (*Приче исћод Вићороја*), Љубоша Јурика (*Дубчек, јодина дужа од једној*

века), Јозефа Банаша (*Пробудићу се! Шћефаник – човек јвоздене воље*) и Веселина Џелетовића (*Срћско срце Јоханово*).

Међу млађе преводиоце словачке прозе на српски језик спада Ивона Димитријевић [Ванда Розенбергова (*Појео сам Лоћрека*), Уршуља Ковалик (*Јахачица*), Доминика Моравћикова (*Кућа за јелене*)], Теодора Белић [Јана Миценкова (*Крв је само вода*), Јана Боднарова (*Пачворк у белом*), Едита Поволни Кмећко (*Пећи брод Монике Компањикове*)], повремено преводе и Вјерка Хрубик (*Rivers of Babylon: како је ложач јосћао јјајкун* Петра Пишћанека), Ана Жикић (*Кафе Хијена* Јане Бећове) и други.

Када је реч о драмама словачких аутора, преведене су драме Милана Рихтера (*Кафка и Кафка, Крајћак и несрећни живоћ Мерилин Монро*), као и антологија *Нова словачка драма*, коју је приредила Владислава Фекете, а превела Зденка Валент Белић и у коју је уврштено десет словачких драмских писаца (Јана Јураћова, Валерија Шулцова, Роман Олекшак, Самуел Ховањец, Вилијам Климачек, Петер Ломњички, Додо Гомбар, Петер Павлац, Петер Шерхауфер и Владислава Фекете).

Словачка поезија је нешто реће превећена од прозе, али чешће од драме. Самосталне песничке књиге у преводу објавили су Јан Ондруш (*Двојлави лућак*), Иван Штрпка (*Весћ из јабукe*), Паљо Бохуш (*Изћон*), Милан Руфус (*Скидање с крсћа*) – све у преводу Вићазослава Хроњецца, као и избор *Седам словачких надреалисћа* у који је уврстио поезију песника: Рудолфа Фабрија, Шћефана Жарија, Јана Рака, Павела Бунчака, Владимира Рајсела, Јулијуса Ленке и Јана Брезине.

Словачку поезију на српски језик преводили су често заједно Мирослав Демак и Мартин Пребуђила, и то: Милана Рихтера (*Оно што си најписао, Виђено у снеју*), Штефана Цифру (*Штита са њаквим човеком?*) и Мирослава Бјелика (*Време заувек њрисујино*), док је Пребуђила заједно са Ладиславом Чањијем превео збирку песма Јозефа Урбана (*Животиј је фрајер, али ја сам већи*), са којим је заједно саставио и *Анџолоџију словачке њоезије у Србији: друџа њоловина ХХ и њочетијак ХХI века*.

Мирослав Демак је самостално преводио поезију Јана Замбора (*Воли ме, њчелиња крила су све џања*), Ерика Ондрејичке (*С унуџрашње сџране очних каџака*) и Јураја Куњака (*Амонџиј*), док је Пребуђила самостално преводио Љубомира Фелдека (*Бајка о Андерсену и дунавској вили, Насмејани оџац, Проба*), Мирослава Бјелика (*И када не бџ био, Мосџови у њеџознаџо*), Јозефа Лајкерта (*Из дубине џправе неба*), Петра Мишака (*Само смо вода*), Јарослава Резњика (*Мудросџ јесењеџ лишња*), Катарину Џункову (*Предсказивање џрошлосџи*), Дану Подрацку (*Ауџоџорџреџ с Прокрусџовим леџајем*), Данијела Хевијера (*Елекџронски клоџн*), а Ладислав Чањи превео је збирку песама Марије Ференчухове (*Имунџџеџи*) и две збирке песама Мартина Пребуђиле (*Ако знаш о чему џричам, Све је светлосџи*). Катарина Моснакова Баџашова превела је збирку песама Јана Тазберика (*Доња џачка светлосџи*).

Зденка Валент Белић је преводила поезију Олге Глушћикове (*Аџлас биолошких жена*) и заједно са Мирославом Демаком сачинила избор *Нови духовни мосџи, 20 + 20* у који су, осим српских писаца, уврштени и мањински писци

из Новог Сада: Мирослав Алексић, Јоан Баба, Благоје Баковић, Ален Бешић, Ђезе Бордаш, Наташа Бундало Микић, Ладислав Чањи, Ђорђе Деспић, Зоран Ђерић, Гордана Ђилас, Симон Грабовац, Владимир Копицл, Иван Негришорац, Фрања Петриновић, Олена Планчак Сакач, Душан Радак, Селимир Радуловић, Ненад Шапоња, Стеван Тонтић и Зденка Валент Белић. Вероватно најзначајнија антологија словачке поезије објављена на српском језику у новије време јесте *Нежностџ словенска*, коју су у саиздаваштву објавили Матица српска и Словачки књижевни центар 2024. године.

Наглом порасту броја превода, осим финансијске подршке Комисије СЛОЛИА која делује у оквиру Словачког књижевног центра, допринело је и знатно повећање интересовање издавача за словачку књижевност. Међу истакнуте издаваче који редовно објављују словачке преводе сврставају се: Агора (Зрењанин), Прометеј (Нови Сад), Архипелаг (Београд), Креативни центар (Београд), Академска књига (Нови Сад), Архив Војводине (Нови Сад) и CompuTech (Београд), а спорадично и издавачи попут Службеног гласника (Београд), Арете издаваштва (Београд), Змајевих дечјих игара (Нови Сад), Лагуне (Београд), Сезам бука (Зрењанин), Смедеревских песничких јесени (Смедерево), Кључа издаваштва (Београд), Матице српске (Нови Сад), Пчелице (Чачак), Књижевне радионице Рашић итд.

У обрнутом смеру на овој књижевној магистрали такође је било живо. Сем кратког периода након Другог светског рата, српска књижевност је на словачки језик често превођена, и то пре свега српски класици као што су Иво Андрић (*Most na Drine, Travnická chronika, Dom na*

samote, Paša Omer Latas, Prekliaty dvor, Anikine časy, Znamenja), Меша Селимовић (*Ostrov, Tvrzda, Pevnosť, Derviš a smrt, Detské pištaly, Divé kone, Starý otec*), Милош Црњански (*Londýnsky román, Denník o Čarnojevičov, Cestami života a smrti, Kvapka španielskej krvi*), Стеван Сремац (*Ideál*, превод Владимир Мичатек), Борислав Пекић (*Besnota, Danilo, alebo život ktorý boli* превод Карол Хмел), Данило Киш (*Encyklopédia mŕtvih, Hrobka pre Borisa Davidoviča, Lutna a jazvy, Legenda o spáročoch* [заједно са Томашом Человским], *Záhrada popol*, превод Милош Херо), Милорад Павић (*Chazartský slovník, Druhé telo, Krajina maľovaná čajom, Znamienko krásy, Vnútoraná strana vetra, Posledná láska v Carihrade*), Александар Тишма (*Kápo*, превео Карол Хмел), Гроздана Олујић (*Hlasujem za lásku, Perleťová ruža, Nebeská rieka*, превела Мирјана Шишолокова-Врбацка) и др.

Савремену српску прозу на словачки језик убедљиво је највише преводио Карол Хмел. Осим већ поменутих, то су аутори: Давид Албахари (*Cink a iné prózy, Snežný človek*), Драган Великић (*Severná stena, Prípad brémy, Ruské okno, Vyšetrotateľ, Bonavia*), Ласло Блашковић (*Madonin šperk, Turnaj hrbáčov, Posmrtná maska*), Светислав Басара (*Fenomény*), Бора Ђосић (*Denník apatridu, Musilov notes, terstský román*), Радомир Константиновић (*Descartova smrt*), Михаило Пантић (*Stretnutie v ulici gaštanov*), Радослав Петковић (*Tiene na stene*), Владимир Пишталo (*Tesla, portét medzi maskami*), Небојша Васовић (*Krv pod figovníkom*), Бојан Љубеновић (*Keď ťa zasiahne láska – kniha pre zamilované dievčatá, Keď ťa zasiahne láska – kniha pre zamilovaných chlapcov*), Зоран Живковић (*Päť*

dunajských zázrakov), Светолик П. Ранковић (*Hôrny kráľ, Zbojníkova milá*).

Лану Басташић (*Chyť zajaca*) и Јелену Бачић Алимпић (*Kolotoč*) преводила је Милина Свиткова, а Петра Арбутину (*Denník nepokoja*) Зденка Валент Белић, Миодрaга Кајтеза (*Výstava*) Милина Склабински и Богдана Богдановића (*Mesto a démoni, Sprievodca labyrintom mesta*) Карол Хмел заједно са Томашом Человским. Роман *Вара* Радована Влаховића превела је Ана Жикић. Мирослав Демак преводио је Дејана Стоиљковића (*Konštantínovo rázcestie*) и Јанка Вујиновића (*Panika v Icečku*), Недељка Терзића (*Veselá olympiáda*). Катарина Петрикова преводила је Владимира Тасића (*Dar na rozlúčku*).

Превода српске поезије на словачки језик нешто је мање. Превођени су Војислав Деспотов (*Desať deka duše*, прев. Карол Хмел), Мирослав Антић (*Vojvodina, Rovina spieva*, превод Јан Лабат). Зденка Валент Белић преводила је Селимира Радуловића (*Svetlo z otcovej koliby*), Зорана Ђерића (*Nové devínske elégie, Vlaky a tábory*), Ненада Шапоњу (*Vyzerám teda nie som*), Мирослава Алексића заједно са Аном Вршка (*Chudorľavý čas*). Поезију Ивана Негришорца (*Výstava oblakov*) преводио је Мартин Пребуђила. Ана Ристовић изашла је у преводу Карола Хмела (*Pred tridsiatkou*), Јован Зивлак (*Zlý host*) у преводу Вићазослава Хроњеца, Гојко Божовић (*S hlavou ad vodou*), Јелена Ђирић (*Mužské básne*), Јеремија Лазаревић (*Kľúč od rozostavaného domu*), Радомир Уљаревић (*Čierna skrinka*), Љиљана Црнић (*Na ktorej strane Dunaja spím?*), Мирко Божић (*Fľaky na jej rukách*), Горан Ђорђевић (*Roztrúsená zem*), Звонимир Костић Палански (*Hospodin miluje svoje deti*), Радомир Андрић (*Až na jednu*

ves) и Адам Пуслојић (*Somnambulia balkanica*) у преводу Мирослава Демака. Када је реч о преводу српске поезије на словачки језик можда је најзначајнији превод овог преводиоца избор *100 srbských básnikov* (2019).

У преводима савремене књижевности не заостаје ни савремена српска драма. Међу драмским писцима најпревођенији је Душко Ковачевић, ког су преводили Јан Јанковић и Нађа Ребенспергерова (*Balkánský špión a iné drámy, Zberné stredisko, Generálka na samovraždu, Život v tesných topánkach* и др.), али такође Јован Стерија Поповић ког је преводила Мирјана Шишолокова (*Popánštená kotrba*), Коста Трифковић је изашао у преводу Владимира Мичатека (*Polovica vína, polovica vody*), Бранислав Нушић у преводу Андреја Врбацког (*Nemravník a iné hry, Pán poslanec, Nebožtk, Dr. Doktor filozofie, Pani ministrová*), Љубомир Симовић у преводу Андреја Врбацког (*Šopalovičovo kočovné divadlo*), Биљана Србљановић (*Kobylku, Rodinné príbehy*), Тања Шљивар (*Sme ako tí, pred ktorými nás rodičia varovali*), Небојша Ромчевић (*Caroline Neuberová*), Милена Марковић (*Kolajnice – boh nás žehnaj*), Миља Богавац (*Drahý tata – pozdrav z Belehradu*), Маја Пелевић (*Potarančová kôra*) у преводу Владиславе Фекете и Драгутин Добричанин (*Spoločný byt*) у преводу Андреја Врбацког.

Као што је својевремено часопис *Наши животи* био платформа на којој се интензивно одвијао српско-словачки дијалог, тако је у савремено доба био и *Нови животи*. На његовим страницама објављени су текстови многобројних српских аутора, које није могуће све навести, али неки од њих су: Давид Албахари, Филип Давид,

Владимир Пиштало, Драган Великић, Владимир Арсенијевић, Небојша Кузмановић, Зоран Ђерић, Селимир Радуловић, Ненад Шапоња, Весна Голдсворди, Миљенко Јерговић, Дана Тодоровић, Угљеша Шајтинац, Петар Арбутина, Лаура Барна, Матија Бећковић, Милош Црњански, Гојко Божовић, Мухарем Баздуљ, Слободан Владушић, Ђорђе Деспић, Јелена Марићевић Балаћ, Ненад Грујичић и бројни други) у преводу већ поменутих истакнутих словачких војвођанских преводиоца.

Српско-словачке књижевне везе су у протеклом периоду интензивно сагледаване и у научним радовима бројних аутора. Ту спадају Михал Харпањ (*Словачка књижевност у Лейпцигу Мајице српске, Словачка књижевност у српским часописима XIX века, Појавља из словачке књижевности и науке о књижевности, Словачка књижевност у часопису „Бранково коло“ (1895–1914), Словачка књижевност у српским часописима друге половине XIX века и др.*), Небојша Кузмановић (*Романизам у српско-словачким културним везама, Српско-словачке књижевне везе Риста Ковијанића, Срби и Slováci: srbsko-slovenské kultúrne styky, Суспремање култура: српско-словачке књижевне везе Риста Ковијанића*), Зденка Валент Белић (*Слика Срба у словачкој књижевности, Образ Srbov v slovenskej literatúre, О поезији и другим врлинама: eseji, studije i kritike, Zvuk Eurydikiných krokov: eseje a kritika, Имигранти у Вавилонској кули: разговори о идентитету*) и др.

Савремене српско-словачке књижевне везе представљају виталну нит културне размене између два словенска народа која се протеже од 19. века до данас, обухватајући периоде нацио-

налног препорода, међуратни период, време социјалистичког уређења и садашњост. Анализа кључних аутора, дела и институција указује на дубоку међусобну инспирацију, преводилачку активност и тематска прожимања. У дигитал-

ној ери ове везе нуде простор за нове преводе, међународне фестивале и интердисциплинарне пројекте, чиме се још више може ојачати мост између Србије и Словачке као дела ширег словенског културног простора.

References/Литература

- Babiak, M. (2017). Serbian-Slovak themes in literature – intercultural models. In: *Interculturality in education 2016*. 11–18. Novi Sad: Pedagoški zavod Vojvodine. [In Serbian]
- Harpáň, M. (2022). *Slovakian literature in Serbian literature of the XIX century*. Novi Sad: Matica srpska, Arhiv Vojvodine. [In Serbian]
- Jankovič, J. (2005). *Translators' Dictionary with a bibliography of translations from Macedonian, Serbian, Croatian and Slovenian*. Bratislava: Juga – Veda. [In Slovak]
- Kmeč, J. (1987). *Yugoslav-Slovak Slavic ties*. Novi Sad: Vojvođanska akademija nauka i umetnosti. [In Serbian]
- Popovič, A. (1975). *Theory of artistic translation*. Aspects of text and literary metacommunication. Bratislava: Tatran. [In Slovak]
- Svetlík, A. (2023). Slovak prose of the second half of the 20th and early 21st centuries in Serbian translation. In: *Translation in research on Vojvodina Slovaks, collection of studies*/edited by Marína Šimáková Spevákova, 29–40. Novi Sad, Filozofski fakultet. Available at: <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2023/978-86-6065-787-1> [In Slovak]
- Valent Belić, Z, Demák, M. (2020). *New spiritual bridge, 20+20* [in Slovak and Serbian]. Nový Sad, DNK.
- Valihora, J. (2001). *Aspects of literature and culture*. Bački Petrovac: Kultúra. [In Slovak]
- Vrbacý, A. (1968). Interest in Yugoslav literature in Slovakia. In: *Literary relations between Slovaks and South Slavs*. 348–353. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. [in Slovak]

Internet Sources/Интернет извори

- Electronic Catalogue of the National Library of Serbia (Belgrade): <https://nb.rs/uzajamni-elektronski-katalog-vbs/>
- Electronic Catalogue of the Slovak National Library (Martin): <https://chamo.kis3g.sk/search/query?theme=snk>

Zdenka D. Valent Belić

Provincial Secretariat for Education, Regulations, Administration and National Minorities – National Communities
Novi Sad (Serbia)

The Contemporary Serbian-Slovak Literary Dialogue

Summary

130 | The Serbian-Slovak relations form a longstanding bridge between the two Slavic nations. The roots of these relations go as far back as the 19th century and were originally inspired by national revival and collective effort to gain national independence. Literary translations stand for a significant aspect of cultural ties, while extensive translation activities make sure that there is both deep understanding and cultural dialogue. The role of translators is important for the purpose of preserving this form of familiarity. There has recently been an increase in the number of translated works, which has been confirmed by meticulously reviewing the Combined Catalogue of the National Bank of Serbia, the Matica Srpska Library, and the Slovak National Library. Thanks to a large number of translators and publishers, the Serbian-Slovak literary dialogue in recent decades has been on the substantial increase.

Keywords: Serbian-Slovak ties, literary translation, translators, Slovak literature, Serbian literature